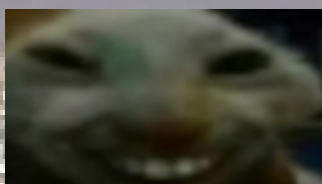

OFICJALNIE NIEOFICJALNE MATERIAŁY EDUKACYJNE

Wielka Księga Odrabiamy.pl

*Kompletny zbiór notatek z Historia
Stan na dzień 15.03.2026*

WYDAWNICTWO SZCZUR

Wulkanowo 2026

OFICJALNIE NIEOFICJALNE MATERIAŁY EDUKACYJNE

Cesarstwo bizantyjskie | Historia | Notatka

Powered by

Szczur Platform

Cesarstwo bizantyńskie

PODSTAWOWE INFORMACJE

Nazwa państwa:

oficjalnie Cesarstwo Rzymskie (aż do XV w.)

Stolica:

Konstantynopol (współczesny Stambuł)

Ustrój:

monarchia despotyczna

Język urzędowy:

greka

Religia:

chrześcijaństwo

NAJWAŻNIEJSZE DATY

ok. 330 r.	założenie Konstantynopola
395 r.	podział imperium rzymskiego
476 r.	upadek cesarstwa zachodniorzymskiego
527–565 r.	panowanie Justyniana I Wielkiego
529 r.	zlikwidowanie Akademii Platońskiej
532 r.	powstanie Nika
VIII–IX w.	spór ikonoklastyczny
717–718 r.	oblężenie Konstantynopola przez Arabów
1014 r.	pokonanie Bułgarów przez cesarza Bazylego II Bułgarobójcę
1054 r.	schizma wschodnia
1453 r.	podbój Konstantynopola przez Turków osmańskich

Ważne pojęcia

Cesarstwo bizantyńskie

inaczej cesarstwo wschodniorzymskie, które istniało w latach 395–1453. Nazwa „Bizancjum” pochodzi od Byzántion – greckiej kolonii, na której miejscu cesarz Konstantyn Wielki założył nową stolicę – Konstantynopol.

Cesaropapizm

system, w którym cesarz był jednocześnie najwyższym zwierzchnikiem świeckim i religijnym. Mógł mianować i odwoływać patriarchę Konstantynopola oraz zwoływać i przewodniczyć soborom.

Monarchia despotyczna

forma ustroju, w której władza należała całkowicie i niepodzielnie do monarchy. Charakteryzowała się rozwiniętym ceremoniałem dworskim, który wymagał od poddanych, by m.in. składali pokłony władcy.

DZIEJE

Po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego to właśnie Bizancjum przejęło po nim kultywowanie tradycji rzymskiej („**drugi Rzym**”).

Mieszkańcy Bizancjum nazywali siebie **Rzymianami!**

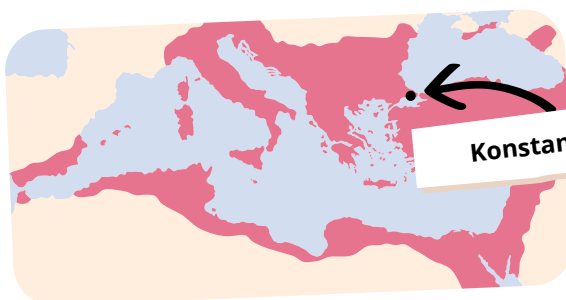
APOGEUM ŚWIETNOŚCI BIZANCJUM

- Najważniejszym władcą był **Justynian I Wielki**.
- Panował w latach **527–565**.
- Dążył do **odbudowy Cesarstwa Rzymskiego** w swoich pierwotnych granicach.
- Zdobył północną Afrykę, część Italii i Półwyspu Iberyjskiego.
- Przeprowadził pełną chrystianizację w swoim kraju.
- Zamknął Akademię Platońską.
- W czasie jego panowania powstał **Corpus Iuris Civilis**, znany jako **Kodeks Justyniana**.

Justynian I Wielki

MAPA BIZANCJUM ZA PANOWANIA JUSTYNIANA I WIELKIEGO (527–565)

ZAGROŻENIA DLA BIZANCJUM

- ekspansja arabska (VII–VIII w.)
- najazdy Awarów, Bułgarów i Słowian (VI–IX w.)
- ekspansja Turków seldżuckich (XI w.)
- IV wyprawa krzyżowa (1202–1204 r.)
- podbój przez Turków osmańskich (XV w.)

Osiągnięcia Bizancjum

Ocalenie wiedzy antycznej → Bizantyjczycy zbierali i przepisywali teksty starożytnych filozofów, uczonych i pisarzy.

Tradycja antyczna w sztuce i architekturze → W Bizancjum kontynuowano styl i wzorce sztuki oraz budownictwa z czasów starożytnych.

Kodeks Justyniana → Cesarz **Justynian I** polecił uporządkować prawo rzymskie. Powstał **Corpus Iuris Civilis** – zbiór ustaw, orzeczeń i podręcznik dla prawników. Miał duży wpływ na prawo europejskie.

Budowa Hagii Sophii → W Konstantynopolu zbudowano świątynię – **Hagię Sophię**, czyli kościół Mądrości Bożej. To jedno z najważniejszych dzieł architektury w historii.

Ikonoklazm → W VII w. w Bizancjum zaczęto sprzeciwiać się malowaniu i czczeniu świętych obrazów, czyli ikon. Ten ruch nazwano ikonoklazmem, a jego zasady wprowadził **cesarz Leon III w 726 r.**, wzorując się na zakazach obowiązujących w islamie.

Ikony i mozaiki → Bizantyjczycy tworzyli ikony – służące modlitwie święte obrazy przedstawiające Jezusa, Maryję i świętych. Dekorowali wnętrza kościołów pięknymi, kolorowymi mozaikami, najczęściej o tematyce religijnej.

OFICJALNIE NIEOFICJALNE MATERIAŁY EDUKACYJNE

Wojna trzydziestoletnia | Historia | Notatka

Powered by

Szczur Platform

Wojna trzydziestoletnia

NAJWAŻNIEJSZE DATY

1608 r. – powstanie Unii Protestanckiej
1609 r. – powstanie Ligi Katolickiej
1618–1648 r. – wojna trzydziestoletnia
1618–1624 – etap czeski
1618 r. – defenestracja praska
1620 r. – bitwa pod Białą Górą

1624–1629 – etap duński
1630–1635 – etap szwedzki
1632 r. – bitwa pod Lützen
1635–1648 – etap francuski
1643 r. – bitwa pod Rocroi
1648 r. – pokój westfalski

STRONY KONFLIKTU

Obóz Habsburgów

Liga Katolicka – sojusz katolickich państw niemieckich, w tym m.in. Bawarii oraz księstw arcybiskupów Kolonii, Moguncji i Trewiru.

- monarchia Habsburgów
- Hiszpania
- Stolica Apostolska
- Bawaria
- Saksonia (1635–1645)
- Brandenburgia-Prusy (1631–1641)

Obóz protestancki

Unia Protestancka – sojusz protestanckich państw niemieckich. Należały do nich m.in. Palatynat, Czechy, księstwa Meklemburgii i Brandenburgia.

- Zjednoczone Prowincje Niderlandów
- Czechy
- Dania
- Szwecja
- Francja (katolicka)
- Szkocja
- Anglia
- Saksonia (1631–1635)
- Brandenburgia-Prusy (1631–1635)
- Księstwo Wirtembergii

PRZYCZYNY POŚREDNIE

- podziały religijne w Świętym Cesarstwie Rzymskim
- powstanie Unii Protestanckiej i Ligi Katolickiej
- rywalizacja francusko-habsburska
- walka o hegemonię w Europie
- rywalizacja o dominację na Morzu Bałtyckim
- chęć osłabienia potęgi Habsburgów
- dążenie do uzyskania swobody wyznaniowej w Czechach
- osłabienie autorytetu cesarza w Rzeszy

Przyczyna bezpośrednia

defenestracja praska w 1618 r., czyli wyrzucenie przez okno wysłanników habsburskich przez protestanckich przedstawicieli szlachty czeskiej; wydarzenie to było odpowiedzią na łamanie gwarancji cesarskiej dotyczącej pełnej tolerancji religijnej w Królestwie Czech

ETAPY

Okres czeski

1618–1624

1618 r. – defenestracja praska, która zapoczątkowała powstanie antyhabsburskie w Czechach
1619 r. – detronizacja Ferdynanda II Habsburga z tronu czeskiego i wybór na króla Czech **Fryderyka V Wittelsbacha**, elektora Palatynatu Reńskiego
1620 r. – bitwa pod Białą Górą; klęska wojsk protestanckich; ucieczka Fryderyka V z pola bitwy
1621 r. – egzekucja przywódców powstania

SKUTKI

- Część protestanckiej szlachty czeskiej została pozbawiona majątków.
- Czechy utraciły autonomię i zostały podporządkowane Habsburgom.
- Wielu protestantów z powodu represji dokonało konwersji na katolicyzm lub opuściło kraj.

Okres duński

1624–1629

1624 r. – przystąpienie króla Danii **Chrystiana IV** do wojny z Rzeszą
1626 r. – bitwa pod Lutter am Barenberge; rozbięcie wojsk duńskich przez armię cesarską dowodzoną przez Albrechta von Wallensteina
1629 r. – pokój w Lubece

SKUTKI

- Dania wycofała się z wojny w zamian za zachowanie swoich dotychczasowych posiadłości.
- Cesarz wydał edykt restytucyjny, który nakazywał zwrot katolikom wszystkich dóbr kościelnych odebranych podczas reformacji.
- Francja podjęła działania mające na celu wciągnięcie Szwecji do wojny.

Okres szwedzki

1630–1635

1630 r. – wkroczenie króla Szwecji **Gustawa II Adolfa** na teren Pomorza Zachodniego
1631 r. – rzeź mieszkańców Magdeburga dokonana przez wojska cesarskie
1632 r. – bitwa pod Lützen; zwycięstwo wojsk szwedzkich, śmierć Gustawa II Adolfa
1635 r. – zawarcie pokoju w Pradze między cesarzem a częścią książąt Rzeszy

SKUTKI

- Gustaw II Adolf zginął w bitwie pod Lützen (1632 r.).
- Armia szwedzka poniosła klęskę w kolejnych starciach z wojskami cesarskimi.
- Cesarz zawiesił edykt restytucyjny.
- Brandenburgia opowiedziała się po stronie Habsburgów.

Okres francuski

1635–1648

1635 r. – wypowiedzenie przez Francję wojny Hiszpanii; działania wojsk francuskich na Półwyspie Iberyjskim i na terenach Rzeszy Niemieckiej
1642 r. – bitwa pod Breitenfeld – zwycięstwo wojsk szwedzkich nad armią cesarską
1643 r. – bitwa pod Rocroi – klęska wojsk hiszpańskich w starciu z armią francuską; osłabienie pozycji Hiszpanii
1645 r. – bitwa pod Jankowem – zwycięstwo Szwedów nad wojskami cesarskimi
1648 r. – pokój westfalski – zakończenie wojny trzydziestoletniej

SKUTKI

- Część protestanckiej szlachty czeskiej została pozbawiona majątków.
- Czechy utraciły autonomię i zostały podporządkowane Habsburgom.
- Wielu protestantów z powodu represji dokonało konwersji na katolicyzm lub opuściło kraj.

NA MOCY POKOJU WESTFALSKIEGO ZAWARTEGO W 1648 R.:

- ▶ Rzesza pozostała luźną konfederacją państw, na czele której stoi cesarz
 - ▶ Szwajcaria uzyskała niepodległość
 - ▶ Francja otrzymała Alzację oraz biskupstwa Metz, Toul i Verdun
 - ▶ Szwecji przyłączono Pomorze Zachodnie i wyspę Rugie
 - ▶ Brandenburgia otrzymała Pomorze Tylne, arcybiskupstwo magdeburskie, biskupstwo w Kamieniu Pomorskim, Halberstadt i Minden
 - ▶ Bawaria zachowała Palatynat Górny
 - ▶ Republika Zjednoczonych Prowincji uzyskała niepodległość
- poszerzono decyzje pokoju augsburskiego – oprócz luteranizmu i katolicyzmu za legalny uznano również **kalwinizm**

Skutki wojny trzydziestoletniej

- ogromne straty w ludziach (spadek populacji Rzeszy o ok. 15-20%)
- spustoszenie wielu terenów przez nieopłaconych najemników
- klęski głodu i wybuch epidemii
- zapaść gospodarcza w państwach Rzeszy
- ograniczenie roli cesarza
- rozbięcie polityczne Rzeszy
- koniec wojen religijnych w państwach niemieckich
- trudności z wypłatą żołdu dla wojsk